

vendar orglarji premalo vprašajo zanje. Vem, da v enem tednu na več krajih, o več svetih mašah nisem slišal skoraj ne ene sv. Rešnjega Telesa; pri darovanji se je pelo od Matere Božje, pri povzdigovanji od Matere Božje ali za razloček od škofovega prihoda, in pri obhajilu spet od Matere Božje. Vse je prav, prepevati čast, hvalo in visokost izvoljene Matere Gospodove in Device prečiste, in njo mogočno besednico klicati v pomoč. Pa sveta maša je spomin kervave daritve, ki jo je Jezus Kristus na svetem križu opravil; pri povzdigovanji je Jezus Kristus pričujoč na altarji; takrat tedaj se spodobi v njega vero in ljubezen buditi, njega ponižno moliti; pri obhajilu zopet je potreba z njim se saj v duhu družiti. Bodi si, da se s petjem tudi obračamo v Marijo, presveto Gospodovo Mater; pa ne vém, če bi ji to moglo prijetno biti, če bi se nič ne ozerli v premilega Jezusa, v preljubega njenega Sina, ktereга nam ona kaže. Vsaka reč ima svoj čas, pa tudi svoje mesto; in ravno taka je tudi s cerkvenim petjem.

Spomini na Dunaj in okolico.

Posnel po svojem dnevniku Josip Levičnik, ljudski učitelj.

(Dalje.)

Moje načelo:

Kar lepega vidiš, hvalevrodnega slišiš, koristnega akusiš, zapiši! — Po tej poti otmeš marsikaj posabljivosti, in postavljaš hkrati sam sebi stalni spominček po prišlovici latinaki: „Littera scripta manet“, ali po našem: „Zapisana čerka ostane“.

Zapustivši sodarijo podali smo se v nasproti stoječi samostan, ali kakor ondi pravijo, „in's Stift“. Ako se pomisli, da nemški potopisci imenujejo ta vstav „die herrlichste Abtei Oesterreich's“, lahko se previdi, da more on in vse, kar je z njim v kaki zvezi, res prekrasen, izversten biti. Zgodovinarji so vsi enoglasnega mnenja, da samostan ali vstav, vtemeljen l. 1106, je resnično na onem mestu, kjer je bil mejni grof Leopold najdel v gozdu naličje svoje gospe sopruge Neže, katero ji je bil odnesel raz Leopoldove gore močni piš.

Iskaje dovoljenja za razkazovanje in ogledovanje znotrajnih vstavskih znamenitosti bili smo v tej zadevi bolj srečni, kot neki drugi naši sotovariši, katerim se je bilo to, — ne vem iz kakega vzroka —, odreklo. Nam je jako omikani in priljudni mladi kapitular (če sem prav čul, bil je g. „Novizenmeister“), s katerim smo se bili ponevedoma srečali na mostovžih, hipoma sprosil od gosp. prelata dopuščenje, kar se bajè vsacemu poprek ne dovoljuje precej rado, ter nam bil tudi kot razkazovalec v lastni osebi na službo. Peljal nas je najpred v tako zvani „Kaiserzimmer“. Ime samo že pové, da je tam videti lepota nad lepoto; kajti ti prostori so vravnani za stanovanje svitlega vladarja in Njemu enakorodnih samostanskih obiskovalcov. Stene v vstopni in nji k levi ležeči sobi so vse z rudečim damaškom opete; tudi pohištvo v obeh teh prostorih je enako prevlečeno. Iz oken teh sob je sprelepi razgled na železnico, ki

gre tik v podnožju navpične pečine, na kateri vstav stoji; še bolj mikaven pa je pogled na samostanski perivoj in vert, ter na ponosito Donovo, ki se naprej tje mogočno odteka proti vzhodu. — K desni od vstopne sobe prišli smo v „Thronsaal“. Tudi to ime vsaj nekoliko pové, kakošna na pr. ta dvorana more biti; popisati taisto natančno bi se jaz zastonj trudil. K desni roki poleg vhoda nahaja se ob steni prislonjen sprelepi in dragoceni prestol, vredni sedež za vsacega vladarja; ob straneh stojé velikanski okusno narejeni kandelabri; stene pak so vse opete s preumetno tkanimi francoskimi preprogami, predstavljajé razne podobščine v obliki velikih slik. Kaj enacega sem videl edino le v cesarski Schönbrunski palači. — Stene daljne sobe bile so poopete s preprogami zelenkaste barve. Tu imajo včasih o posebnih prilikah pojedine. — Še daljna soba odlikovala se je po jako umetnih slikah. Tudi tukaj, kakor tudi že v poprejšnjih prostorih, človek kmalo ne bi vedel, kam naj bi najpred obrnil pozornost in pogled. Zlasti zanimala me je tu podobšina, kazaje prvotno osnovani načert, po katerem je imel vstav v njegovi sedanjosti na novo pozidan biti. Pričeto je bilo to delo l. 1730 po navódih arhitekta Allio-ta; ali kasnej je zaostalo, ter skončano bilo še le l. 1834, to da še takrat ne v onej popolnosti in obširnosti, kakor jo kaže načert, ki nosi napis

Canonia Claustro — Neoburgensis vigeat

Ambrosio devota.

Donatto d' Alio

(kar bi se po našem nekako reklo: Korarija Klosterneuburška, Ambrožu posvečena, naj napreduje [naj bo srečna], Donat d' Alio.). Iz ravno opisane sobe prišli smo poslednjič v glavno, res velikansko dvorano. Pozidana je enako kaki cerkvi v podolgasto okrogli obliki. Šestnajstero stebrov podpira visoko kupljo, katera se poteza namést obloka nad vso dvorano; verhu nec njen ima navadni okrogli stolpiček (Kuppellaterne), skozi njegova okna pada svetloba raz višave. (Naj omenim tu še tudi, da je zunajni verh kupeljnega stolpča okinčan z velikansko nemško-cesarsko krono, katera se s dobrim očesom more videti koj tam dol, ko se pri „Nussdorf-u“ odpre razgled na ponosni Klosterneuburški vstav.) Da je tudi ta dvorana gledé njenega kinča sprelepa, in da se odlikuje posebno po arhitektoničnem lišpu, ni mi treba praviti; to pa vendar morem vzeti še v misel, kako prečudno odmeva jek iz njenih kupeljnih višin. Gospod razkazovalec nas je na to posebno opozoril in nagovoril nas, naj zedinimo štirje zmed družbe svoje glasove v poljubni akord. Zgodilo se je, in res: enako prijetno doneči godbi vračevalo se je krepko soglasje iz višave nazaj. —

Iz teh prostorov peljal nas je priljudni gosp. kapitulár v dobro zavarovano in zaključeno zakladnico (Schatzkammer). Káke znamenitosti, koliko dragocenosti in lepote shranjene so tu po deseterih, s steklenimi durmi zagrajenih omarah, to se tudi le videti da, nikakor pa popisati ne more. Na prvem mestu naj imenujem z zlatom in biseri bogato okinčano mertvaško glavo vstavskega vtemeljitelja, mejnega grofa Leopolda, ki je ločena od ostalega trupla, katero počiva s telesnimi ostanki sopruga in otrok v rakah samostanske cerkve. Videti je dalje zgodovinsko znamenito, že dvakrat omenjeno naličje mejne grofinje Neže; — tudi se hrani v neki plehnati posodici nekoliko ostankov onega bégzovega drevesa, na katerem je bilo v gozdu naličje obviselo. Videli smo dalje ženitvanj-

ski obleki (Hochzeitsgewänder) mejnega grofa Leopolda in njegove soproge Neže; avstrijski nadvojvodski klobuk (österreichischer Erzherzogshut); dragocenih raznobarnih mašnih oblek, inful, kelihov, monštranc in družega enacega cerkvenega lišpa, kar se vse oziroma zunajne lepote in znotranje vrednosti eno nad drugim odlikuje, da kar ni pošteti. Pri pogledu tacih krasot in dragocenosti se pač ni čuditi, da se zlasti naše dni nahaja mnogo tacih sebigrabežev, ki samostanom zavidajo njihovo bogastvo, in se jim sline cedé po njihovih zakladih. „Čemu ta potrata!“ je že nek-daj djal Judež Iškariot, akoravno ni bil solda priložil k mazilu, katero je pripravila Magdalena Zveličarju. Žalibog, da ima ta „Šmonča“ se-danje čase le preveč enakomislečih bratcev, ki cerkvam beliča ne dajo, pač pa jih za njih lastnine zavidajo.

Po stenah zakladnice poobešenih je tudi mnogo slik iz 13. stoletja. Posebno pozornost zaslužijo rodoslovni obrazi slovečih Babenberg-ov (Stammbaum der Babenberger). — Zapustivši zakladnico šli bi bili še radi v bukvarnico, ki shranjuje okoli 30.000 zvezkov in 1200 rokopisov; tudi umetnostno in mineralno zbirko (Kunst- und Naturaliensammlung) bi bili radi videli; ali za to je bilo že prepričlo časa. Hvaležnega serca poslovlili smo se toraj od prijaznega gosp. razkazevalca, in podali se zdaj še sami proti cerkvi, da si tudi njo vsaj poveršeno enkoliko ogledamo. Da ona za ostalimi vstavskimi napravami ne zaostaja, si pač vsak lahko misli, kdor vé, da prvo svojo pozornost tu, in tudi drugje obračali so vtemeljitelji in njihovi nasledniki na lepoto dotičnih cerkvá. Skozi pro-storno lópo prišedši vstopili smo v prekrasno, visoko, v romanskem zlogu pozidano, od šestih kapel objemano cerkev. Roki umetnega zidarskega dekoratérja, in slikarja na presni zid ste se poskušali tu menda za stavo, katera bode več in lepšega naredila za olepšavo te prezale veže Božje. Raz glavnega kora kažejo se velikanske, 40 spremenov obsegajoče orglje v tako mojstersko izdelani in bogato pozlačeni omari, da se kaj enacega naše dni komaj kje še osnuje. Delo so one glasovitega Passau-skega orglo-delca Freund-a; akoravno že l. 1644 postavljene, vendar s svojimi ogrom-nimi glasovi še zdaj svedočijo, da naši stari spredniki niso bili tako za-tepeni, kakor bi jih naš vek rad razupil; marveč bili so mnogi zmed njih umetniki, katere posnemati se zastonj trudijo sedanji „mojstri“. Iz cerkvene ladije pospemo se po šestih stopnicah v presvetišče. Po šegi starih, in tudi nekaterih novejših samostanskih in stolnih cerkvá naprav-ljeni so tù prek stranskih zidin bogato pozlačeni molitveni stoli za sa-mostanske kapitulare. Nad stoli k desni nahaja se na stranskem koru dvoje manjših orgelj, ki so vravnane za rabo pri slovesnih molitvah ka-pitularov in o manjših cerkvenih duhovskih opravilih (v Celovcu, Gradcu in Zagrebu sem pri duhovnih urah in pri korarski maši že kaj enacega čul); tem nasproti k levi pa so vravnani oratoriji, kakor je to pri samo-stanskih cerkvah navadno. — Veliki altar, rojstvu Marije Device posve-čen, je kiparski in slikarski umotvor v pravem pomenu besede. Naj le naredi kdo naše dni kaj enacega, ako je mož za to!

Iz presvetišča pelje k levi sedem stopnic v stransko kapelo; — od tam dvanajst stopnic nižej pak smo dospeli zopet na drug posebno znamenit, kapeli enak kraj. Tu stoji, z železnim oklepom obdano ono bezgovo drevo, na katerim je obviselo naličje mejne grofinje Neže, kar sem v tem spisu že večkrat omenil. Oklep ozališan je z množino svetlih kamnov.

Koj zraven kaže se prostor, kjer so bili nekdanj shranjeni telesni ostanki mejnega grofa Leopolda, njegove soproge in otrok. Ob sredi te kapele stoji za železno ograjo stari, ves pozlačeni altar s pregibljivimi durmi ob straneh. (Nemci imenujejo te sorte altarje „Flügelaltar“, ker se njihovi glavni oddelek po pregibljivih stranskih durih lahko povoljno odpira ali pa zapira.) V ozadju tega altarja nad glavno sliko se shranjujejo zdaj telesni ostanki sv. Leopolda; koščice njegove soproge in otrok pa se nahajajo v podzemeljskih rakah, kamor peljejo stopnjice tik za ravno opisanim altarjem. Vsled zaperte železne ograje nismo mogli do altarja in tudi v rake ne, katere so menda še posebej zaklenjene. Barvana okna s silno starimi slikarijami (pravijo, da so še iz časov življenja sv. Leopolda) dajejo temu prostoru svečano tmino, kar zauzema človeka z nekako sveto grózo.

Iz cerkve prišedši radi bi bili šli še gledat v vojaške magazine, kjer se shranjuje raznovrstno pionirsko orodje, iz katerega delajo v vojskah mostove in se sploh rabi pri vojaškem brodarstvu; — ali dež je silno lil, in ne da bi se bili pustili močiti od zunaj, podali smo se rajše v samostansko kletarijo, kjer se toči jako dober domač vinski pridelek, in smo se ondi okrepčali s kozarcom žlahtne kapljice, — tedaj pomočili se nekoliko od znotraj. Od tam podali smo se proti kraju, kjer so nas pričakovali „omnibusi“. Zdaj me vendar ni več mikalo, sedeti zunaj na strehi, temuč poiskal sem si pripraven prostorček v znotranjem vozu, od koder sem nazaj gredé proti Dunaju sicer mogel tudi ogledovati okolico, vendar pa prepričal se, da v dežju popotovati ni prijetno. Proti noči bili smo zopet na začasnem domu Dunajskem. (Dalje prih.)

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. Na novo ustanovljeni ljudski šoli v Voklem pri Kranji je učiteljska služba z letno plačo 450 gl. in prostim stanovanjem razpisana.

Prošnje s potrebnimi spricáli do 7. novembra 1874 pri krajnem šolskem svetu v Voklem (Hälben bei Krainburg).

Na Štajarskem. Na trirazrednej ljudskeji šoli v Laškem trgu se razpisuje učit. služba letnoj služnino 600 gl. in na enorazrednej ljudski šoli na Prihovi tudi učit. služba služnino IV. razreda.

Prositelji, kateri morajo biti zmožni slovenskega i nemškega jezika imajo svoje dostojno dokumentirane prošnje po poti predstavljene šolske gospodske najdalje do 20. oktobra t. l. odposlati za a) krajnemu šolskemu svetu v Laškem tergu (Markt Tüffer), za b) krajnemu šolskemu svetu na Prihovi (pošta Konjice, Genöbitz).

— Na enorazrednej ljudskeji šoli v Št. Jurji pod Tabrom poleg Vranskega se razpisuje učiteljska služba letnoj služnino 550 gl., i prostim stanovanjem, prošnje po poti predstavljene šolske gospodske najdalje do 25. oktobra t. l. pri krajnem šolskem svetu v Šent-Jurji pod Tabrom, pošta Vranjsko (Franz).

Listnica: N. šola. Gsp. A. Obreza, dež. posl., je daroval 16. gl. in 3. učitelji so plačali letnino po 1. gl.

V prilogi je: konec šolske postave. Dobiva se tudi šolska postava dne 29. aprila l. 1873 pri založniku gsp. Milic-u na starem tergu h. št. 33 po 5 kr. Morda bo nekaterim ž njo vstreženo! — Naj še pristavimo, da se ravno tu dobiva „Imenik“ šol in učiteljev po Slovenskem po znižani ceni (30 kr.).